

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

DL-P-II-0760-4/08

RPO-580 613/08

Warszawa, dnia 24 kwietnia 2008 r.

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPŁ.	2008 -04- 24
ZAL.	NR. 1141301

Pan

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika

Praw Obywatelskich

W odpowiedzi na pismo z dnia 17 marca 2008 r., Nr RPO-580613-III/08/LN dotyczące przewlekłości postępowań sądowych w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

1. Odnosząc się do przewlekłości postępowań w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, należy podnieść, że analiza informacji statystycznych z działalności sądów pracy i ubezpieczeń społecznych za 2007 r. wskazuje na znaczącą poprawę wskaźników czasu trwania postępowania zarówno w sądach apelacyjnych, jak i okręgowych oraz rejonowych.

W 2007 r. współczynnik czasu trwania postępowania w stosunku do roku 2006 przedstawiał się następująco:

W sądach apelacyjnych w sprawach z zakresu prawa pracy poprawił się z 2,7 do 2,5 miesiąca, zaś w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych z 9,4 do 6,6 miesiąca. Jeśli chodzi o wymienione w piśmie Pana Rzecznika Sądy Apelacyjne w Poznaniu i Wrocławiu, współczynnik ten w sprawach odwoławczych z zakresu ubezpieczeń społecznych (rep. AUa - sprawy o rentę, emeryturę, itp.) w Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu zmniejszył się z 19,2 za rok 2006 do 12,5 za rok 2007 (w 2005 r. wynosił 21,2), zaś w Sądzie Apelacyjnym we Wrocławiu - odpowiednio z 14,8 do 7,8. Powyższe dane, podobnie jak i dane statystyczne pozostałych sądów apelacyjnych, przedstawiają coraz lepszy obraz pracy sądów w zakresie czasu trwania postępowań w przedmiotowych spraw. Pomimo poprawy ogólnych wskaźników pracy sądów apelacyjnych, ze strony właściwego Departamentu

Ministerstwa Sprawiedliwości podejmowane będą dalsze działania nadzorcze mające na celu obniżenie przeciętnego okresu oczekiwania na rozpoznanie spraw ubezpieczeniowych w tych sądach.

Jako dobre, z punktu widzenia sprawności rozpoznawania spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, należy ocenić wyniki także sądów okręgowych osiągnięte w 2007 r.

W sprawach z zakresu prawa pracy współczynnik czasu trwania postępowania wyniósł globalnie 2,6 miesiąca, a zatem utrzymał się na poziomie z 2006 r., natomiast w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obniżył się z 6,6 (2006 r.) do 5,0 (2007 r.).

Podobnie - jako zadawalające - można ocenić wyniki pracy sądów rejonowych. W sprawach z zakresu prawa pracy wskaźnik czasu trwania postępowania wyniósł 2,9, a zatem poprawił się w stosunku do 2006 r., kiedy wynosił 3,1. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych powyższy wskaźnik wyniósł 4,3 i uległ także poprawie w stosunku do roku 2006 (4,9).

Niemniej jednak Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzega, w szczególności w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, istniejący problem długotrwałości postępowania. Występuje on głównie w odniesieniu do spraw, w których sąd rozstrzyga kwestię uprawnień do świadczeń związanych z niezdolnością do pracy, niepełnosprawnością, czy niezdolnością do samodzielnej egzystencji. W postępowaniu dowodowym w takich sprawach sądy powołują biegłych lekarzy specjalistów, którzy dokonują oceny stanu zdrowia ubezpieczonego i wydają opinię. Przepisy k.p.c. nie określają liczby biegłych (jak ma to miejsce np. w procedurze karnej w odniesieniu do badania poczytalności podejrzanych lub oskarżonych). W praktyce sądy zwykle dopuszczają dowód z opinii kilku biegłych o specjalnościach odpowiadających schorzeniom, które mogą mieć wpływ na zdolność ubezpieczonego do pracy lub na stopień niepełnosprawności. Przeprowadzenie takiego dowodu wiąże się z ustaleniem zespołu biegłych, wyznaczeniem terminu badania, wezwaniem ubezpieczonego, a często z potrzebą skompletowania pełnej dokumentacji medycznej. Nierzadko samo sporządzenie pisemnej opinii przez biegłych wymaga dłuższego czasu. Powyższe okoliczności wpływają na wydłużenie czasu trwania postępowania sądowego.

2. Odnosząc się do postulatu zmiany właściwości rzeczowej sądów ubezpieczeń społecznych, polegającej na przeniesieniu określonej kategorii spraw ubezpieczeniowych z właściwości rzeczowej sądów okręgowych do właściwości rzeczowej sądów rejonowych, uprzejmie informuję, że Ministerstwo Sprawiedliwości obecnie nie prowadzi prac legislacyjnych w powyższym zakresie.

Przyczyną takiego stanu rzeczy jest nierozwiązana kwestia dostosowania systemu prawnego do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2007 r. sygn. akt SK 7/2006, uznającego niekonstytucyjność przepisu umożliwiającego powierzenie asesorum sądowym pełnienia czynności sędziowskich.

W chwili obecnej, z uwagi na brak regulacji prawnych uwzględniających powyższy wyrok Trybunału Konstytucyjnego, nie byłoby zasadne obciążanie sądów rejonowych dodatkowymi zadaniami.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że podjęcie prac nad projektem ustawy zmieniającej właściwość rzeczową sądów ubezpieczeń społecznych jest objęte zamierzeniami legislacyjnymi Ministerstwa Sprawiedliwości, ale perspektywie dotyczącej roku 2010. W toku tych prac zostaną rozważone także zmiany przepisów dotyczących postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, zmierzające do przyspieszenia i usprawnienia tych postępowań.

3. Wspomniana w piśmie Pana Rzecznika propozycja nowelizacji przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, w szczególności art. 471 k.p.c, zmierzająca do nałożenia obowiązku rozpoznawania spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w pierwszej kolejności i w określonym terminie, nie wydaje się uzasadniona. Zgodnie z obecnym brzmieniem tego przepisu, termin rozprawy powinien być wyznaczony tak, aby od daty zakończenia czynności wyjaśniających, a jeżeli nie podjęto tych czynności - od daty wniesienia pozwu lub odwołania, do rozprawy nie upłynęło więcej niż dwa tygodnie, chyba że zachodzą nie dające się usunąć przeszkody.

Postulaty Pana Rzecznika dotyczą wprowadzenia kolejnych terminów, tym razem do rozpoznania spraw.

Należy zauważyć, że terminy rozpoznania spraw, terminy rozpatrzenia wniosków strony albo terminy wyznaczenia pierwszej rozprawy traktuje się jako

terminy instrukcyjne. Przekroczenie tych terminów może spowodować co najwyżej odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego w przypadku wielokrotnego rażącego ich naruszenia (na podobnych zasadach jak przekroczenie instrukcyjnego terminu do sporządzenia uzasadnienia orzeczenia), jeżeli spełnione będą przesłanki tej odpowiedzialności, w tym wina (odpowiedzialność dyscyplinarna, tak jak odpowiedzialność karna, skonstruowana jest na zasadzie winy).

Jest to wątpliwy instrument przyspieszenia rozpoznawania spraw. Dlatego wprowadzenie jakichkolwiek ustawowych „maksymalnych” terminów, w czasie których powinno dojść do rozpoznania sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych i wydania orzeczenia (wyroku) w pierwszej instancji, jest z założenia rozwiązaniem wątpliwym i niecelowym.

Kwestię przewlekłości postępowania i środki zaradcze mające jej zapobiegać - w każdym rodzaju postępowania sądowego, w tym w postępowaniu cywilnym, obejmującym również postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, reguluje ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843). Przyjęte w tej ustawie rozwiązania pozwalają na indywidualną ocenę - według określonych w niej kryteriów - każdej sprawy sądowej pod kątem tego, czy nie doszło w niej do naruszenia prawa strony do szybkiego i sprawnego (będącego przeciwieństwem przewlekłości) rozpoznania jej sprawy przez sąd. Ustawa ta przewiduje dla strony odpowiednie „zadośćuczynienie” pieniężne za przewlekłość postępowania. Przy pracach nad powyższą ustawą z założenia odrzucono pomysł ustawowej regulacji „maksymalnych” terminów trwania postępowania w różnych kategoriach spraw, uznając, że każda indywidualna sprawa ma swój własny ciężar gatunkowy i powinna być zakończona przez sąd jak najszybciej - jednak z poszanowaniem prawa stron do przedstawienia swoich racji, co może wymagać w indywidualnych procesach dłuższego niż przeciętny czasu trwania postępowania.

Z wyrazami szacunku

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Zbigniew Wrona
PODSEKRETARZ STANU